

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В БОРОТЬБІ З ПАНДЕМІЄЮ КОРОНАВІРУСУ

В.П. Колосова, д.е.н., доцент, головний консультант відділу нових викликів центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

У період пандемії COVID-19, коли економічні показники йдуть на спад, заходи кредитно-фінансової підтримки з боку глобальних банків розвитку можуть підвищити життєздатність державних інститутів в протистоянні пандемії та подоланні її наслідків.

МВФ має наступні механізми для надання допомоги державам в протидії економічним наслідкам розповсюдження коронавірусу:

1. Термінове фінансування. Механізм прискореного кредитування (Rapid Credit Facility) та Інструмент прискореного фінансування (Rapid Financing Instrument) дозволяють надавати країнам-членам термінову фінансову допомогу без необхідності оформлення повноцінної програми. Зазначені кредити можуть надаватися дуже швидко державам-членам для здійснення протидії надзвичайних ситуацій, до яких відноситься епідемія коронавірусу.

2. Розширення існуючої програми кредитування. МВФ може модифікувати існуючі програми кредитування держав з метою забезпечення нових їх потреб, що виникають при боротьбі з коронавірусом.

3. Гранти для зниження тягаря заборгованості. Трастовий фонд для боротьби з наслідками катастроф надає можливість МВФ надавати допомогу найбільш вразливим державам для полегшення тягаря заборгованості.

МВФ надає фінансову допомогу та полегшення обслуговування боргу країнам-членам, які стикаються з економічним впливом пандемії COVID-19. Виконавчим комітетом МВФ затверджено обсяги допомоги з кінця березня 2020 року в рамках різних механізмів кредитування та надання допомоги з обслуговування боргів, що фінансуються Фондом стримування та допомоги Катастрофі (CCRT). Загалом МВФ, наразі, надає близько 250 млрд дол. США, що становить чверть його кредитних можливостей на 1 трлн дол. США, доступних для країн-членів. Як частина швидких

домовленостей, пов'язаних з COVID-19, країни-позичальники зобов'язались вжити заходів з метою сприяння підзвітному та прозорому використанню цих ресурсів.

Азія та країни Тихоокеанського регіону отримують 2 226,88 млн дол. США, країни Європи – 6 118,63 млн дол. США, країни Середнього Сходу та Середньої Азії – 14 343,08 млн дол. США, Суб-Сахарна Африка – 19 486,13 млн дол. США, країни Західної півкулі – 68 287,66 млн дол. США.

В Європі по Механізму прискореного кредитування (Rapid Credit Facility) та Інструменту прискореного фінансування (Rapid Financing Instrument) держави отримують: Албанія – 190,5 млн дол. США, Боснія та Герцеговина – 361 млн дол. США, Косово – 56,5 млн дол. США, Молдова - 235,1 млн дол. США, Чорногорія – 83,7 млн дол. США, Північна Македонія – 191,83 млн дол. США. Україні виділено кошти кредиту Stand-By в обсязі 5 млрд дол. США.

Крім того, МВФ планує виділити з трастового фонду третій транш у розмірі 238 млн дол. США (загальний обсяг допомоги з Трастового фонду 726,75 млн дол. США трьома траншами) 28 найбіднішим країнам на боротьбу з пандемією коронавірусу. Серед держав, які отримують допомогу: Афганістан, Йемен, Ефіопія, Того, Нігерія, Таджикистан, інші. Зазначену допомогу країни повинні використовувати на боротьбу з пандемією коронавірусу, так як пандемія може ще більше посилити розрив між ними та розвиненими країнами.

МВФ створить додаткові резервні активи на суму 650 млрд дол. США для надання допомоги країнам, що розвиваються, які постраждали від коронавірусу, для підтримки програм вакцинації та інших термінових заходів. Україна з цієї суми може отримати додаткове фінансування в 2,7 млрд дол. США. Остаточне рішення з цього питання очікується влітку 2021 року.

Група Світового банку приймає широкі та швидкі заходи, щоб допомогти країнам, що розвиваються, посилити заходи у відповідь на пандемію, посилити епідеміологічний нагляд, покращити заходи суспільної охорони здоров'я та допомогти приватному сектору продовжувати роботу та зберігати робочі місця. Протягом 15 місяців, до червня 2021 року, Група Світового банку виділяє до 160 мільярдів доларів фінансування з урахуванням медичних, економічних та соціальних потрясінь, з якими стикаються держави, включаючи 50 мільярдів доларів МАР (Міжнародна Асоціація Розвитку) на грантових та інших льготних умовах.

2 квітня 2020 року була започаткована перша група проектів з використанням спеціального механізму прискореного відстежування COVID-19 (що також має назву «Програма стратегічної готовності та реабілітації на COVID-19» (SPRP)) на суму 1,9 млрд дол. США, яка допомагає 25 країнам. 19 травня 2020 року Світовий банк оголосив, що його надзвичайні операції в боротьбі з COVID-19 охоплюють 100 країн, що розвиваються, де проживає 70 % населення світу. 13 жовтня 2020 року було

затверджено виділення 12 мільярдів доларів для країн, що розвиваються, на фінансування придбання та поширення вакцин, тестів та на лікування COVID-19 для їх громадян.

Крім того, Світовий банк працює у всьому світі над перерозподілом ресурсів у існуючих проєктах, що фінансуються Світовим банком, у тому числі за допомогою реструктуризації та використання компонентів проєктів на випадок надзвичайних ситуацій, а також інструментів умовного фінансування, призначених для подолання катастроф, включаючи пандемії.

Відгукуючись на невідкладні потреби 38 держав, в економіку яких він інвестує, Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) відреагував на пандемію коронавірусу виділенням в 2020 році рекордного обсягу інвестицій в розмірі 11 млрд євро на цілі 411 проєктів. Банк зосередив свою операційну діяльність на відновленні економіки країн операцій до кращого стану, ніж до пандемії, збільшивши обсяг інвестицій в сферу бізнесу на 10 % в порівнянні з 2019 роком, коли Банком було виділено 10,1 млрд євро на фінансування 452 проєктів.

ЄБРР продемонстрував вражаючі результати і виконав свою обіцянку надати допомогу країнам операцій і клієнтам в боротьбі з економічними наслідками пандемії Covid-19. Обсяг інвестицій був значно вище, ніж рік тому, і банк надав підтримку в діалозі з питань державного управління з метою допомогти приватному сектору пережити кризу. ЄБРР став першою міжнародною фінансовою організацією, яка прийняла в березні минулого року надзвичайні заходи по боротьбі з економічним впливом пандемії. Діяльність Банку була зосереджена на підтримці існуючих клієнтів в плані надання короткострокових ліквідних коштів і оборотного капіталу з тим, щоб уберегти життєздатні компанії і забезпечити прогрес на шляху до стійкої, справедливої і відкритої ринкової економіки в країнах операцій Банку.

У грудні 2020 року Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) виділив 400 млн євро на допомогу для швидкого розгортання поставок недорогих вакцин проти COVID-19 до Африки. Це прискорене попереднє інвестування дозволило протягом декількох тижнів поставляти вакцини по всьому континенту і є найбільшою підтримкою ЄІБ в галузі охорони здоров'я за межами Європи. ЄІБ готовий збільшити підтримку COVAX поряд з іншими донорами, що дозволить закупити додаткові вакцини проти COVID-19, а також загалом зміцнити виробництво вакцин, діагностику та охорону здоров'я в країнах з низьким та середнім рівнем доходу.

З початку пандемії COVID-19 ЄІБ швидко схвалив нову підтримку для зміцнення здоров'я населення та забезпечення підприємців, бізнесу та сільського господарства доступом до фінансування у важкі часи. Сюди входила підтримка сприяння реагуванню громадського здоров'я на пандемію в Беніні, Нігері та Марокко та зменшення ризику зараження COVID-19 при державному водопостачанні в Кенії.

У Казахстані та Узбекистані найбільшими позикодавцями, які надали фінансування для подолання викликів пандемії, є Азіатський банк розвитку (АБР) і Азіатський банк інфраструктурних інвестицій (АБІІ). АБР разом з АБІІ в цілому виділили 1 млрд дол. США для підтримки зусиль уряду Казахстану в сфері охорони здоров'я, соціального захисту, трудової зайнятості та підтримки економіки в цілому. На додаток до цього, 28 серпня 2020 року АБР затвердив грант в розмірі 3 млн дол. США. Даний грант фінансується урядом Японії і призначений для закупівлі ліків та необхідного медичного обладнання для боротьби з COVID-19.

Узбекистан є єдиною країною в регіоні, в якій АБР разом з АБІІ за 2020 рік чотири рази виділяли кошти на загальну суму понад 701,5 млн дол. США. Перший грант від АБР був виділений в березні на суму 200 тис. дол. США, а другий грант в розмірі 1,36 млн дол. США було виділено в травні. Обидва гранти були призначені для закупівлі медичного обладнання та матеріалів захисту для медперсоналу.

Кредит АБР в розмірі 100 млн дол. США призначений для модернізації 38 лабораторій по всьому Узбекистану, розширенню місткості 16 центрів лікування COVID-19, придбання машин швидкої допомоги, закупівлі медичного обладнання та навчання медперсоналу. На додаток до цього, на початку травня було перерозподілено 19,5 млн дол. США з сум зекономлених кредитів за існуючими проектами АБР для закупівлі 800 апаратів ШВЛ. А для фінансування антикризових заходів, розроблених урядом Узбекистану, АБР виділив кредит на суму 500 млн дол. США. АБІІ виділив країні позику в розмірі 100 млн дол. США для боротьби з пандемією і поліпшенню охорони здоров'я.

Киргизстану АБР виділив 50 млн дол. США, з яких 25 млн дол. США у формі пільгового кредиту і 25 млн дол. США у формі гранту для підтримки охорони здоров'я, забезпечення соціального захисту нужденним, підтримки малого і середнього бізнесу в сфері промисловості, послуг, в якій зайняті 70% населення Киргизстану, і для стимулювання економіки країни в цілому. Також АБР в квітні через ЮНІСЕФ профінансував закупівлю медикаментів і медичного обладнання на загальну суму в 200 тис. дол. США.

Світовий банк і Міністерство охорони здоров'я України готують проект «Екстрене реагування на Covid-19 та вакцинація в Україні» вартістю 100 млн дол. США щодо закупівлі вакцин від COVID-19 і обладнання для лікарень. Додатково Угода передбачає логістику, закупівлю обладнання для холододержачів та секвенування штамів походження вірусу, а також проведення тренінгів з утилізації відходів. Частина коштів отримає загальний фонд Державного бюджету за умови виконання показників кредитної Угоди. Крім того, готується завершення ще одного проекту Світового банку вартістю більше 200 млн дол. США «Покращання охорони здоров'я на службі у людей». Світовий банк разом з Міністерством охорони здоров'я України реалізував реконструкцію 102 сімейних амбулаторій, з яких 91 вже ввели в

експлуатацію.

Європейський інвестиційний банк виділив 50 млн євро на збір вакцин для населення України та сучасного холодильного обладнання для мереж вакцинації. Відповідний лист про внесення змін до Фінансового погодження між Україною та ЄІБ підписали під час робочого візиту прем'єр-міністра Дениса Шмигала 12 лютого 2021 року в штаб-квартирі ЄІБ у Люксембурзі. Планується, що ЄІБ виділяє кошти в рамках діючого проєкту «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України». Шмигаль подякував ЄІБ за оперативність в забезпеченні підтримки для протидії розповсюдженню COVID-19. «Це розширить наші можливості у придбанні вакцин для населення України та сучасного холодильного обладнання для мереж вакцинації», - відзначив глава Уряду. Важливим є виділення коштів в рамках проєкту, що вже працює в Україні, тобто держава може вже використовувати надані кредитні кошти.

Для підготовки більшої кількості проєктів в Україні від міжнародних фінансових організацій для боротьби з COVID-19 необхідно українському Уряду та представникам України проводити більш активну роботу в цих організаціях. Україна на сьогодні є державою, яка, на наш погляд, отримує недостатньо допомоги від фінансової спільноти для боротьби з пандемією COVID-19.